

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шави. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем.
Рекламні не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в криву 5-00 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр., фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Польщі 5 шк. фр., Чехо-
словацькій 20 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЙ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

З тіней нашого життя.

Львів, 22. грудня 1929.

Наше національно-культурне життя на за-
хідно-українських землях має без сумніву дуже
багато вад. Над ними виступають з частіше
пригадуваннями наші діяти, а ще частіше ло-
зять собі голови над ними ті наші „патріоти“, що
„працюють“ для народу низками при скляничі
пиво чи при чарочці. І коли відповідальні діяти
придумують над способами та засобами боротьби
з недовгодями, коли шукать шляхів виходу з
кожного пера положення якоїсь істинної
нашої культурної установи, то „патріоти“ з си-
някових локаліт на все мають раду, всі най-
трудніші проблеми нашого не тільки національно-
культурного, але й господарського і навіть полі-
тичного життя з позитивною легкістю розв'язу-
ють. Але роблять вони це виключно при чарці чи
скляничі, бо за реальну роботу у ніякій установі
не беруться, ніякої установи ні матеріально ні
морально не підтримують, а навпаки: з правила
кожну з них підризають, бо на кожну сплетни-
чать, відповідають діяти кожної розбирають
за чаркою до найдрібнішої ністочки, відмовляючи
ім не тільки ініціативи до праці, не тільки квалі-
фікацій до їхніх становищ, але й обираючи їх
часто з чести, та відмовляючи ім навіть розуму.

Сумне це явище нашої дійсності, але прав-
диво. Так формується і так втримується при-
чини це наше „тетто“, ця анонімна інстанція,
яка накладає свої нікчемне п'ятно недовіри й у-
передження до всього, що є позитивне в нашому
житті.

Боротись з таким і їм подібним аномаліями
дуже важко, бо громадянство не розпоря-
дає ніякими засобами, що могли б положити
край, перервати далі існуючі цього роду
явища. Та важко оперувати загальними. Тут
заставляється боля один приклад з життя. Але й
це важко, бо цих прикладів безліч. Такі речі ді-
ються біля „Просвіти“, біля „Рідної Школи“, біля
„Сільського Господаря“, біля нашої кооперації
тощо. І не тільки у Львові, але й по інших мі-
ських осередках краю.

В даному випадку спинимось на одній уста-
нові, що має наскрізь культурний характер і біля
якої в нас від ряду літ розвивають всякі „патріоти“
просто такі „перди“ винахідливості, ініці-
ативності, блискавки від часу до часу іскрами
просто такі „геніальні“ порадності. Що ж це
за справа? Це український театр. Від шести літ
веде український театр кооператива „Україн-
ський Театр“. Від шести літ вкладає в нього, що
може, від шести літ імпреза не впадається, бо укра-
їнська культурна публіка театру не підтримує.
Наш театр примушений давати вистави перед
порожнім сценою. Наші артисти примушені голо-
дувати. Кажуть, що минувшими літами наша публіка
не вдалась до українського театру тому, що сцено-
графа їм Лисенка була невигідна, значайно неопла-
чена, загрожувала зимою здоров'ю глядачів (і
акторів) і т. д. і т. п. Здавалось би, що вже ця
обставина примушить наші столичні відповідальні
чинники постаратись за відповідальну доміну
ці сцену. Там більше, що всі громадяни столичні
відчувать, як заважають невичайно болючо
недостачу театральної сцени. Правда, відповідальні
чинники часто брались за реальну розв'язку цієї
болючої справи, скликали анкети і наради, але
все розбивалось об анонімну опіцію наших „па-
тріотів“ від спіданкових сесій і об саботаж най-
компетентніших від десятків літ у театральній
справі.

Цього року кооператива „Український Те-
атр“ взяла під свою опіку прекрасного поставлений
живописаний театр ім. Тоб'яничів та Станіславов-
ича. Театр цей поставив завдяки ініціативі, надзвичай-
ним зусиллям і невдачам у нас жертвенності
одної людини, що поставила собі велику ціль:
організувати в повноті такий український театр,
який не тільки відновив би напівзрушений великим
національно-культурним завданням, але й з ним
завдавав вивадування. Цього він і доконав. В грудні
в. р. приїхав зі своїм театром, що носить тепер
ім'я кооператива „Український Театр“, до сто-
лиці, до Львова. Підняв сцену, в якій ніхто не
хочучи виступав у ньому сцену і репрезентував

столичній громадській організації теат-
ральну трупу з добрим, по містечку викінче-
ним репертуаром. Здавалось, що львівська грома-
да, спрагнена театральних емоцій, буде просто
облягати український театр, здавалось, що по-
році відсутності свого театру у Львові він запо-
вниться тепер по береги не тільки культурною,
але й патріотичною українською публікою. Зда-
валось! На жаль, дійсність виявила, що украї-
нська культурна публіка у Львові може обійтись
без українського театру таке як без української
преси. Наш театр дав тепер вистави перед напів
пустою сценою, дарма, що сценографіка. А всі
„патріоти“ зі спіданкових кімнат преспокоїно роз-
важають всякі націоналістичні як громадські, полі-
тичні, господарські так і культурні, а в тім і те-
атральні справи тільки теоретично і тільки при ча-
рочці. До українського театру вони не заглядають.
Чому? Може тому, що його надто добре знають?
Може тому, що його репертуар не задовольняє їх
висококультурних потреб? Нічого подібного! Ні
щого театру вони не знають, бо його не мали на-
годи бачити, ні про його репертуар не мають по-
няття, але ходити до нього не ходять тому, що
„не мають часу“, бо хтось заявляє би їх місце по
„сесійних локаліт“?

А театр тимчасом задовольняється в самій своїй
екзистенції та бється чи не з передсмертними мате-
ріальними труднощами. В дирекції та в артистів
родиться зневіра, закрадається безнадійність, о-

Хочете мати певність,
що Ваш гірко запрацьований гріш не
пропаде, а приносить добрі відсотки?
Якщо так, то складайте свої ощадності в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.

паний Іх болюче розчарування. Коли ж іде до
катастрофи, коли вся театральна змонтована буди-
ла завалиться, тоді підуть по „спіданкових“ кім-
натах розмови наших „патріотів“ на тему, як
треба було вести театр і як поступати, щоб він
оплачувався. При тім попливають всякі піддані
сплетні, всякі злобні дотепи і т. д. і т. д. А на-
вешч пічнеться наново проливати „крокодильчі
сльози“ над нашим невідралим положенням.
„Які ми, мовляв, білі, що навіть свого театру не
маємо“.

Тепер цей театр є. Одна людина не може фун-
дувати театру цілій суспільності, тим більше
коли вона вже своїм патріотичним подвигом для
театру матеріально підірвана. Тепер треба добре
поставити театр тільки підтримати матеріально
і морально. Та це видно не належить до компе-
тенції наших численних „патріотів“. Іх завдання
„відповідальніші“, а їх ролі в громадянстві
„давніші“.

Ідилля?!

Варшава, 19. грудня 1929.

Вона тріває „уже“ третій день! Прийшла не-
ждано, як кожне велике щастя, розяснила всі
обличчя, — від річкама покритого й обчміханого
бородом оброслого обличчя полк Славка до
широкої, гладко виголеного фізіономії п. Домб-
ського, — у безлічці прогнозу всі примари дер-
жавних замахів, навіть соймового буфетчика
розважала, який геть банкрутує на хронічних ва-
каціях польського парламенту. Виправдано невідомі
дипломатичних вищихів смертників, засіли
вчора на соймовій галерії міг бути трохи збо-
тежений: дов тут ідилля, коли ціле коротке озно-
вочине засідання переривалося лисими пересма-
ми проурядового блоку ББ, демонструючого і проти
маршала сойму і проти лівої та правої частини
палати і проти кількох комуністів — але в полі-

8-го ЛЮТОГО БАЛЬ МЕДИКІВ

тиці годі чейже судити по „зовнішніх“ позначках.
Підслухайте тут і там по тіх реченнях у кульбо-
рах, зайдіть до соймового ресторану, погляньте,
хто з ким по там по чарочці, сядьте на хвилину
за стіл журналістів, а переконаєтеся: ідилля та
годі.

У такій достойній справі личить починати „з
кінця“, бо її початок криється десь у тайниках
душі і серця (а може й твердої калькуляції) во-
воинників обох ворожих таборів: а може такі на
жалний державний замах не пускатися, як на
підприємство ризикове, і може такі краще на
силу „організованих мас робітничих і селян-
ських“ не ризикувати і рідше до державного за-
маху не допустити. Таке „психічне наставлення“
було, мовляв, давно вже пригнотом базой під зго-
ду у польському елітно-белітсько-пелітсько-
середньому. Не було бби лише зручності викори-
статися цієї обострою, нехоти доволити забаву
аж до краху й не було нагоди, яка давала би обо-
сторонню можливість змінити свої тони на миро-
любиві без страху, що така зміна на фронті буде
названа — втечею із позиції. Цю зручність ви-
явив, мовляв, президент Мосцінський на конфе-
ренції на Замку й дав з лідерами санаші та опози-
ції нагоду помирятися — на платформі збо-
вності супроти починів і бажань голови держави.
Зворотною точкою („кінцем“ нашого оповідання)
в історії останніх років стала і бби опозиція
збрива парала на Замку. Позитивні (я розумію,
угодні між санашою та опозицією) виступи цієї
конференції такі: 1) президент ствердив, що п.
Світальський в дивних умовах не може бути

кандидатом на нового прем'єра, іншими словами,
гейбі осудив репрезентований п. Світальський
напрямок „непримирного“ курсу супроти сойму
й признав авторитетне значіння соймового поту
недовіри; 2) п. Світальський заявив уперше, що
уряд не вважав і не вважатиме конституційного про-
екту ББ за свій проект, іншими словами, дав
підстави можливості далекойдучих компромісів
на ґрунті змін конституції; 3) п. Славек ствер-
див лише можливість принципу потреби змін кон-
ституції, не згадуючи про неоторканість проєк-
ту ББ, та підкреслюючи зате охочість ББ до мир-
ної дискусії з іншими класами; 4) всі представ-
ники польських клубів, включно з п. Домбським,
як лідером непримирного досіль Стронітства
Хлопського висловили охочість до переведення
зміни конституції, при чому ППС устами п. Не-
дзьяковського задекларувала навіть потребу
змінення влади президента, та вимагаючи лише
„мирної атмосфери“, себто абсолютної відмови
санаші від плянів державного замаху; 5) ні один
представник опозиції не згадав більше про будь-
яку „ліквідацію німітної системи влади“, під-
креслюючи, навпаки, потребу заповнення уря-
дам (читай! новому урядові санаші) тріакої по-
зиції завдяки відповідним змінам конституції.

Ось вам підстави ідилії. Ось підстави на-
строю, який панує „уже“ третій день.
Але ми дозволимо собі зауважити: не віримо.
Не віримо в те, ваче оної справі на Замку став-
ся якийсь перетім ваче започатковано нову еру
у внутрішньо-політичних відносинах Польщі, на-
че справді прийшло поміж санашою та опозицією
до тихого порозуміння, якого вислідом буде несе-
личка зміна конституції при ненарушеності демо-
кратично-республіканського строю держави з
одного боку та задоволення „неорганізованих“
санаші дальшої влади з другого. Тому всі повні
комбінації позали ми під огорівками „мовляв“ і
„ніби“ Так „кажуть“ Але стільки вже речей до-
сі „казали“, що чоловік мусить бути неврівним То-
мою і припускати, що завтра може зайти новий
„перетім“ який коміть головою церквині, всь
„ідиллю“ Нема жалних підстав думати, що скін-
чилася ера неспівзвонів і що повернено належну
позицію — логічні факти! Нема жалних підстав
виключити лпр. а обсягу інтерпретації останніх
подій (нарад на Замку) копенцією, що в остання
нарада з вівторка була одним знепом у далішоку
лише тактичних засобів змагання двох таборів,
змагання, яке не припиниться.

В усякому разі, нині можна говорити про
„ідиллю“ у польському політичному житті лише
— під знаком заперечення.

Кейрми:

Вітер на Заході.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 14. XII. 1929.

I.

Сердитий вітер дує під кількох днів над Парижем: ломить гадузя дерев у — нечисленних тут, на жалі — парках, вибиває шибі у вікнах, скидає живіски з крапини на хідники й на голови прохожих. Гірко на нього жалкуються парижани й парижанки: вони за легко одягнені, і холодний подув в одну мить прошибає ці загортки, нічим не підбиті, ці суконки короткі й за легкі. Тутешня людність привикла до підсоння значно загіршого ніж напр. підсоння Львова або навіть Відня. Печей, якими огріваються домішки у Львові, тут ніхто ніколи не видає; маленька частина домів має центральне опікання, калориферами, а величезна решта цього тільки старосвітські отвори коминки, в яких палиться кілька полінко дров; воно маленьке, коли хочете, воно тріщить „постиччо“, воно пахне димом, але тепла, справжнього тепла воно помешканню не дає. А коли дує добрий вітер, то замість тепла такий комин наповнює хату димом.

Мало побачите і футер на вулицях, а як і бачите якесь, то майже все воно на плечах якогось чужинця, головню американця. А теплих черевиків, високих, тут взагалі не побачите. Про снігівці й калюші і не згадуємо. В найлютішу зиму тутешня людність виходить на вулицю так одягнена, як напр. у Львові — в осіні, і то в ранній.

Хоча Париж лежить на широті географічній майже тій самій що Львів, то підсоння тутешнє далеко гірше від львівського. Чому? — всякий знає: дякуючи близькому Океану з його теплою і животною Гольфською струєю.

Тим прикріша цьому городови цьогорічна несподіванка: замість теплої подуву Океан посилав сюди холодний і сердитий вітер.

II.

Припадково так воно зложилось, що ремствування й нарікання париської людности і преси на цей несподіваний і небажаний „дарунок“ Океану випали саме на дні, в яких тутешній уряд і тутешня преса готувались до конференції над т. зв. фльотовим розоруженням.

Фльотове розоруження! Але якраз тепер Франції ні трішки не пахне думка про пониження своїх морських сил. Навпаки! Франція саме гепер розмахнулася відновити і розбудувати свою військову флоту і зробити з неї могутній орган своєї міжнародної, торговельної й колоніальної політики, а тут їй співають про об-

меження морських зоружень, про заборону підводних суден, про відложення будови великих панцирників і нових швидко кружляків. Мало цього: Італія ще й виступає з претенсіями міжнародною угодою забезпечити свою фльоту рівність з Францією. Все те ні трохи не під смак ні теперішньому уряду ні величезній більшості горожан. А невдоволення це відгомонами розходиться по пресі і по широких колах громадянства. Проблема полягає в цьому, щоби і морському пацифізмові дати якесь відволоння — про око приймий, і щоб нічого не попустити зі своєї твердої і на довгий час обміркованої фльотової розбудови.

Тардіє, який не має великого довіри до компетенції Бріяна в морських питаннях, і який зрештою з недовірою цим не скривається, — вибирається на фльотову конференцію в товаристві Бріяна і морського міністра, буцім-то наче рівноправний з ними член французької делегації. Однак в дійсності рівноправність та тільки формальна, вже хоч би тому, що справжньою мовою конференції буде мова англійська, якою Тардіє володіє свободно, а якої ні в зуб не знають ні Бріян, ні Лейг. Таким чином дійсним делегатом буде Тардіє, а він до уступчивості на тощі французької фльотової сили дуже мало схильний.

III.

Передовсім він таки зовсім не схильний до яких-небудь уступок Італії. Домагання Італії мати рівну французькій військовій флоту прийняла тутешня публіка слабо затаємним обуренням і глухим приривом. Ше-б чога! Ось чога Італієм заблаглося! Тай — за яких дурнів вони нас мають! А зрештою — нехай поспробують! — оце провідні мотиви французьких міркувань на ці теми, обережних і здержливих, правда, в тоні, та невдоволеннях у своєму змісті.

Франція має великанську колоніальну імперію, розкинену на всіх океанах, а береги Франції облягає не тільки Середземне море, а й Океан і Північне море: які колонії має захищати Італія, поза сусідньою Триполітанією; які морські шляхи її фльота має забезпечувати поза Середземним? На що їй фльота рівна французькій? Хіба на те, щоби там лекше і тим певніше могли перервати перевози французьких, африканських дивізій до Європи на випадок війни. На що інше?

IV.

Ця непевність, що війна Італії проти Франції (а не навпаки) неминуха, чим раз глибше вкорінюється в свідомість французького горо-

ПРИВІТІ ПО

вишні панчохи в десені,
рушавички, шкарпетки,
свєтери,
шалі,

Снігівці марки „Trelorn“.

до української галантерейної торгівлі

„GENEWA“ Д. Конюха
Львів, Ринок ч. 37. (побіч „Народ. Торговлі“)

жанина. Говориться про італійську небезпеку, правда, мало, але зате робиться для усунення її — багато. І то на всіх полях: дипломатичному, військовому, морському.

Тісний і щораз тісніший союз з непримирим ворогом Італії, Югославією, яка не може і не сміє забути своїх пліаремних братів знад адрицького побережя, притоптаних Італійським чоботом.

Це одна сторона французьких дипломатичних обезпек проти Італії. А друга: наступальне замирення з Німеччиною. Коли остання залишиться неутральною в назріваючому конфлікті Франції з Італією, то — або взагалі до конфлікту цього не прийде, мимом всієї воєнної апетитів Італійського фашизму, або, як він і прийде, то він буде зліквідований швидко: сербсько-хорватсько-словінськими військами з одного боку, французькими з другого, а союзними югословянськими і французькими морськими ескадрами — з третього боку.

Французькі океанські робітні вибудовують для Югославії один військовий корабель за другим, а підводні судна — цілими серіями. А маніфестації югословянсько-французьких „симпатій“ розвиваються кожного дня, трохи не кожної хвили; кожна нагода для них підхожа між іншим і недавня прогулянка люблянського хору по Франції дала привід до гарячих, тріумфальних оплесків і признань.

(Мимомходом кажучи: хор цей — знаменитий, а своїм вишколенням він нагадував найкращі часи українського хору під проводом Кошиця, хору, який — яка шкода! — розсипався. А був він — у бідолашних українських відносинах єдиним і виключним, національного імені достойним, предметом культурного експорту українського).

V.

З фактом цього тривкого (хоча й свідомо приглушеного особливо по франц. боці) напруження між Францією та Італією мусить числитись, наче з постійним чинником європейської міжнародної політики, всякий, хто хоче в політиці цій орієнтуватись і дальший її розвиток по змозі передбачувати. Супроти факту цього на щораз дальший плян сходиться вага німецького союзу для Франції.

С. ГАЙДУЧОК.

3)

Пять днів мандрівки зимою.

„Wer rastet, der rostet“

Прегарні зїзди. — Якого збитка хотів нам зробити Івась? — На станції в Лавочині. — У Славську. — На Ільзу. — Поворот до Львова.

(Довіщення)

Увесь час лагідні зїзди цілими кілометрами. Вдоволені ми, що пішли за радою о. Турчановича. А далеко на півдні трізно блискить Боржава з Високим Верхом, Стогом, Плаєм і Томнатиком, а на заході Пікуй у хмарниках.

Обциганюємо Станешу і знова мчимо вниз, а під нами десь там значно нижче джерела Стрия.

Ми перші, показується пізніше, ці зїзди відкрити, як і Тухольку, що своїми близькими загірними схилами далеко перевищила Славську з його лещетарськими теренами. У поляків не знайдете про це згадки, хоча до війни зїздили вони за лещетарськими теренами цілі Карпати.

Показується в дорозі, що Івась хотів нам таки добру несподіванку зробити. Признається, що як ослаб, хотів звернути на Хітар до якого-небудь знайомого гаєвого. Було би прийшлося довго його шукати і хто знає, в якому стані й знайшли б ми були його.

Зїздаємо хребтом дальше вже над Лавочин.

Передімною малий рів, а там вже дальше це видно. Візьму його поскоком — думаю. Пускаюся на нього. Чую, що після поскоку маю звичайну дорогу під ногами і вже лежу. Лещета в горі — переворот. Встаю, ну, й тим виходжу ціло та доїздаю до своїх. Кольосальну бадість мають з моїх мимовільних штук особливо мої учні.

— Ми були певні, що вже по нозі — подають

По дорозі оповідає Курчаба і Федак, як тяжко приходилося їм на Берді. Вітер зівів їх над пропасть і якщо не були би вбили кийків майже до половини в сніг, то були б летіли з надмою яких 100 метрів униз.

Вже й Опірець перед нами блищить своєю церквою.

Не зважаючи на прегарні зїзди туди, категорично звертаю всіх зловж хребта понад самим Лавочиним і по якій пів години їдемо вже селом пішки. Минаємо чудесно обмерзлий млин і небавом ми на станції.

Ціаком без жєнади варили чай, а ескімос босо бігає перед двірцем по снігу і курує свої пальці.

Майже порожній поїзд везе нас до Славська. Івась з братом лишилися в Лавочині у знайомих. Пізніше довідалися ми, що Івась таки над чаєм заснув, а другої днини вернув зовсім здоровий домів у Тухольку.

В Славську заходимо до захисту Карпатського Лещетарського Клубу, а радше до церковного дому. Хоч год. 6. вечером, дім замкнений, а прещінь є їх щось шестеро зі Львова. Вияснює нам небавком газдиня, що приходить з ключами.

— Пани пішли до Тростяна і казали, що з вами з Лавочного приїдуть.

— Може яке нещастя — на всі боки пояснюємо собі.

А тимчасом печений індик, що його ескімос дістав від мамі на дорогу, пропав у наших жолуздах.

В год. 11. вночі добиваються наші тростянці. Зїхали з Тростяна на Пішчу, а там і до Головецька. Звідти мусили дуги до Тухолі і поїздом відїхали назад.

Перепроваджуємося до другої кімнати й на п'ятий день нашої мандрівки вибираємося всі збірно на Ільзу. Вечором ми мусимо вже відїжджати.

Смарують лещета. Мриц робить комбінацію якогось містечка, щоб був до Ільзи і підхо-

ду. Погода поспувалася, мороз попустив, зате небо посіріло.

Їдемо на полудневий кінець села, переходимо потік, а далі вже пнемось на хребет верху.

— Щось дуже добре йду, бо держуся Мрица — думаю собі.

Небавком розумію. Мриц входить на якусь оранину і спершися на кийки, починає наслідувати пса, що заграбує задніми ногами. Він так стирає ту комбінацію смару з лещет.

Пнемось чимраз вище зразу полями, потім вивозом до полонинками і вже перший зїзд на це, аби підходити знова. Вже ми на зарослі смерічками верху. Під нами Славсько, Тарнавка, а Тростян вкрився туманами (тільки не лещетарськими). На сході порепаний Чирак (після назв на карті).

Накликую вертати. Їдемо з розмахом вниз і виходимо на другий верх (чи не Пішча зветься?) і знова несемось вниз.

— Пощо ми на нього виїздили? — питаю Мрица.

— Аби зїхати — відповідає невинно.

Тим разом вже вертаємо.

Найліпші з нас пнуться ще раз на верх Ільзи; ми лишаємося під верхом.

Стрілою мчаться в простій поставі вниз. Дорівняли норвежцям! Подивляють їх зїзд і наші сусіди, що олинчили в сідлі біля нас.

Їдемо дальше, що-хвилі виринає по кілька лещетарів і лещетарок поляків. Вказуємо їм бік, яким найліпше зїздити. Дуже добре нас розуміють і дякують.

Біля нас женеться лещетарка власною дорогою. Вже лежить. Але зараз підноситься і на нашу потіху немов кит випорскує з уст сніг.

Стрічаюся зі знайомими вперед війни. Між ними вже й черевані, а тягнуть ліпше, як молоді, а сопуть нічим парова машина. Перекидаюся з одним кількома словами і дальше кожний у свою дорогу.

Таки на останніх метвах один з наших до-

Вертаючись до морських „розоружень“, слід ще згадати один з французьких аргументів супроти італійських домагань морської ривості. Цей аргумент: свідомість економічно-фінансової сили Франції і такої-ж слабкості Італії. Це факт, що Франція сьогодні піднялася на першорядну в світі фінансову потугу. Париж сьогодні фінансово вже перевищує Лондон, а перевищує його всього тільки один Нью-Йорк із цілої решти світа. Той то перевага Нью-Йорку над Парижем, хоча досі безперечно, то таки пораз зменшується — на користь Парижа. Недавній біржовий крах у Нью-Йорку мав одну з головних (хоча й промовчуваних) причин — жорстокий і немилосердний та удалий удар французьких великих банків проти американських. Франція сьогодні у розвинуті добробуту, продукції, ошатності, капіталізації. Не тільки безробіття тут немає, а ще й мільйони чужинських робочих рук працює тут на французькій фабриці.

Натомість Італія — бідна, і з трудом вяже свої фінансові кінці з кінцями. Відмовляючи Італії понизити свої морські зброєння, Франція знає що робить: Італія, хоч би і як цього хотіла, то конкуренції з багатого Францією в кошт-товних флотових зброєннях вона піддержати не в силі.

3 життя наших установ.

Загальні збори Т-ва „Сільський Господар“.

В п'ятницю, дня 20. п. м. відбулися у Львові, в салі „Бесіди“, Загальні Збори Т-ва „Сільський Господар“, при участі 160 делегатів Кружків. Фінанс Т-ва і кооператив.

Були це перші Загальні Збори Т-ва, відбулі вже на основі нового статуту. Зборами проводив голова Т-ва інж. Юліан Павличковський та його заступник посол Остап Луцький.

Справоздання з діяльності Т-ва подав інж. Е. Храпливий, а довіт з перевірки Контрольної Комісії івсн. Капуста. В жиній дискусії брали участь численні учасники, а серед них велике число представників селянства. Не обійшлося і без „опозиції“, яка стала постійним явищем Загальних Зборів усіх наших культурних і господарських установ. Відразним явищем є високий ідейний рівень промов, які нитолошували на цих зборах селяни, даючи цим доказ розуміння громадянської праці і загальної хліборобської інтереси. По прийнятті до відома справоздання і ухваленні бюджету на новий рік, заміновано на внесення Головної Ради Т-ва наступних визначених доповідних співробітників Т-ва почесними членами: о Володимира Пейровського, олінокого жиничого ше члена-основателя Т-ва, о Олександра Левинського і п. Івана Покутинського, б. начальника громади Хватів — членів першого Ви-

світ зв'язання „Більгері“, що видержало цілу дорогу, морозів, а останні посухи на орانیні були йому понад сталеві сили. Хоч само воно з чеської сталі.

Ми в домішні вчасно, бо щойно друга година пополуночі. Вихід і зїзд тревали 4 години.

Готуємося похови в дорогу. Директор Паньків, що обіцяє ще раз завтра вийти на Тростяни, спить як забитий. Кількох з КЛК ли- шеться ще на два дні.

— Ах, як мене всі кости болять — прого- лошує директор Паньків. А була вже година пята — Іду з вами — додає.

На двірці повно лешетарів і малих 10—14- рітніх хлопців зі сел, що на причуд добре че- шуть уже по польськи. Видно, що оба польські лешетарські захисти ще й іншу місію спов- нюють!

Всідаємо до зовсім темного вагону. Він, як і два інші, призначені для лешетарів, добре опалений аж до самого Львова.

В своєму вагоні маємо ту вигоду, що аж до Львова тільки ми в ньому, бо публіка до темного боїться всідати. Й чомуб не боятися, як з темноти виглядають великанські чоботи- ша, якісь палиці і т. п.!

По мандрівці ми всі вповні вдоволені і за- коплені нею. Без особливої напруги зробили ми майже 90 км., були на верхах, боролися з гірською зимою і не далися перемогти. За нами успіх!

Справлення помилок. У першій частині цього фе- ялетону („Діло“, ч. 282) подано на самому початку по- мильно дату вїзду лешетарів зі Львова: замість 28. XII. 1928 р. має бути: 22. XII. 1928. В другій стрічці дру- гої півалтї з горн подано помилково „всіх нас 5“ за- місць 6 — У другій частині („Діло“, ч. 283), третя півалтї 19-а стрічка з долу замість „ше одна зідхлі“ має бути: „ше одна зідхлі“. У четвертій півалтї, 15-а стрічка з долу, замість: „Діло знає їти дальше“, має бути: „Діло знає їти дальше“.

ділу Т-ва, д-ра Михайла Коцюбу, о. Степана О. нишкевича, п. рази. Андрія Кошелева, посла Григорія Термакілія, — членів Вишлю або Головної Ради Т-ва від 1909 р. о. мітрата Тита Во- наровського і п. Михайла Луцького, б. президе- нта Т-ва, о. Восіфа Раковського і рази. Володими- ра Кобринського — заслужених членів Т-ва на по- ті ширення сільсько-господарської культури.

На внесення комісії-матки ввійшли до Голо- вної Ради Т-ва в виборі наступні члені: голова — о. мітрат Тит Воинаровський, члені Ради: інж. Юліан Павличковський, посол Остап Луцький, о. Андрій Пеланський, о. Тимотей Ковалюк, о. Сте- пан Опишкевич, інж. Палій, інж. Хроноват, дир. Мартюк, інж. В. Вакуловський, Гернога Михайло і з Підберезь, М. Струтинська, інж. Мудрак, рази. Вол. Кобринський, Мацьків, д-р Малух Іван, д-р Барилля, п. М. Малицький, пос. Гр. Термаковець, Андрій Терпильяк і пос. В. За- тайкевич.

Заступниками членів Головної Ради „Сіль- ського Господаря“ вибрано: інж. Миколу Хоми- шина, дир. Юліана Шепаровича, Юліана Чукура з Печенівина, Миколу Малицького з Тернополя, Осипа Липинського з Комарна, Володимира Ко- зубського із Крем'янця.

До Контрольної Комісії увійшли: Микола Капуста, Андрій Мудрик, Ярослав Колтунюк, ди- ректор „Дністра“.

Заступниками членів Контрольної Комісії вибрано: інж. Івана Скоропада з Тернополя і д-ра Володимира Левинського.

Точні ше справоздання зі Зборів подамо в слі- дуючих числах „Діла“.

Проти червоного терору.

Протест українських товариств у Відні.

Думка скликати серед віденської кольонії протестаційне віче проти більшовицького те- рору виринула у виділї Акад. Т-ва „Січ“. Його заходами створився комітет, зложений з пред- ставників вище названого Т-ва, „Бесіди“, „Ро- дини“, і Т-ва „Прихильників Освіти“, який за- нявся технічним переведенням віча. Само віче відбудеться в великій салі „Слованської Беседи“ 15. XII. 1929, яка не могла помістити всіх учас- ників так, що частина вічевників зібралася при вході. У вічу взяло участь около двісті грома- дян з кругів інтелігенції, робітництва і студен- тів. Обширний реферат про теперішнє поло- ження на Вел. Україні виголосив студ. В. Янда і запропонував резолюції, які віче прийняло че- рез аклямацію. Крім того промовляли ше від робітничого т-ва „Родина“ п. Малицький, від т-ва „Бесіди“ соти Чайка і представник ли- товських студентів, які у вічу взяли численну участь, п. Гріфас Ваянініос. Сердечну, дуже прихильну до українства промову цього остан- нього збори прийняв гучними оплесками. Псе- ля цього віче покінчилося відспіванням націо- нального гимну. Очевидно, що протестаційне віче було на віденському ґрунті декому дуже невинідне і тому „по наказу свисте“ прийшло на збори кількох збаламучених людей, які за- кілька шілігів мали розбити віче. Але одно- душна постава присутніх проти розбивачів у- неможливила їхні наміри.

Резолюції.

Збори української кольонії проти переслі- дувань українців більшовиками, що відбулися у Відні 15. XII. 1929 заходом т-ва „Січ“, „Бесі- да“, „Родина“ і Т-ва „Прихильників Освіти“, прийняли отсі резолюції:

І. Збори підносили якнайрішучіший протест проти масових арештувань на Великій Україні, жертвою яких падають тисячі національно сві- домих українців усіх суспільних верств, і про- ти нечуваного, теж масового терору на терито- рії В. України, окупованій більшовицькою вла- дою. Українська нація збудувала власними зу- силлями на руїнах російської імперії в 1917 р. свою суверенну Першаву, яка мала всі дані на те, щоб внести свою творчу пайку до всевіт- нього культурного дорілку. Територію цієї У- країнської держави окупувала в 1920 р. біль- шовицька Москва, яка, повернувши Україну до ролі використуваної всіма можливими засо- бами кольонії, повела організований наступ проти української нації на всіх ділянках життя, намагаючись ширити деморалізацію між укра- їнським народом та поширюючи голод і нуж- ду. Одним з остаточних і найбільш варварських засобів до цілковитого знищення України є шалючий тепер червоний терор на Вел. У- країні.

II. Висловлюють шире співчуття арештова- ним більшовицькою чека національним діячам В. України та закликають українську еміграцію до активної помочі борцям за волю України.

III. Визначають діяльність, поширюва-

не на західно-українських землях і за кордо- ном, в суті річі москвофільством у нових лаше- формах, збори закликають українське громадян- ство до бойкоту й рішучої та послідовної бо- ротьби з радянщином у всіх його про- явах.

IV. Теперішній стан розпорощення й де- зорганізації української еміграції є крайню шкідливим для української справи, тому збори закликають провідні круги еміграції до поглиб- лення й поширення організаційної праці та до об'єднання творчих сил еміграції в один спіль- ний центр на загально-національній платформі.

V. Вкінці збори звертаються до всіх куль- турних народів з закликом, щоб осудили не- реальні й неможливі до переведення політичні й господарські експерименти кривавого біль- шовицького режиму, як шкідливі для культури й людства взагалі, а для українського народу зокрема.

Багата преса є ознакою куль- турного народу, а багатство преси творять її передплат- ники.

Відгуки дня.

Театралія.

(З циклу: Життя, живе своїм життям).

Зайшов учора до мене директор українсько- го театру.

— Всього крашого! — кричу з ліжка.

— Ох, здалось би хоч трохи крашого — зіт- хає сідючи на крісло.

— Ви певно зі, що Львів не має своєї те- атральної салі.

— Я? Знія? Навпаки: дякую Богу.

— Не розумію, пане директоре?

— Просто справа. Ми граємо тепер у малий- кій салі Ремісничої Палати, а так мусіли б грати в великій салі українського театру.

— Чиж не ліпше було б вам заробляти більше?

— Тепер я не розумію. Якто заробляти?

— Ажже більше місць, більше грошей!

— В теорії! На практиці — більше місць, то й більший чинш. В Ремісничій Палаті сала має 180 місць, а зараз перенесуся до салі, що має 50 — Чому?

— Буду мати щодня виповнену аудиторію. Тоді і рецензент може з чистим серцем написати: „При битком набитій салі, відіграли...“ і т. д.

— Ви не жартуєте? П'ятдесят тисяч укра- їнців у Львові!

— Не виповнює салі на 180 місць — доки- чив директор і здається плонує.

Кімнату залягла тиша. Кожний з нас цори- нув у власні думки на тему театроманії украї- нської нації.

— Слушайте, редактор — перебив тишу ди- ректор. — Приходіть нині до театру!

— Та як!? Бачите, що хорий, а ліжка не встаю.

— Хорий! Хто в нас нині адоривий... Вста- вайте і приходіть.

— Не можу, хочби як хотів. Я навіть сидіти не потрафлю.

— Знаменито! Будете лежати. Беріть зі со- бою якусь подушину і займайте хочби цілий ряд.

— А леж позіються інші глядачі.

— Інші глядачі в інших рядах. На нині маю заповнених трьох директорів, сімох президентів і п'яток налісепекторів. Був у них особистого. Не маємо — кажуть — грошей. Нічого — говорю — якось зробимо. Обіцяли, що прийдуть... Хіба, що котрий скрутить до кіна. Приходіть і ви!

— Я скажу вам правду: Також не маю грошей.

— Смійтеся, кохані. Придверник навіть не буде питати. Вн має від мене наказ пускати всіх, а навіть запрошувати.

— А якжеж ви з касою?

— Що для повна.

— Повна? Чого?

— Б'летів.

— В такому разі, скажіть, пане директоре, що буде далі?

— Засідання, статті, покланки...

— В справі чого?

— В справі будови українського театру, ос- лякого Львів гине.

— І що з того?

— І ще довго не погодяться, бо одні схочуть салі на три тисячі місць, а другі тільки на дві з половиною.

— А звідки гроші?!

— Зі складок і з прибутків театру ім. То- білевича.

Я заміг.

Що було зрештою робити. Лікар заборонив мені і реготатися і плакати.

Галактіон Чіпка.

Арешти у СРСР.

В Харкові арештовано кількох українців, які під провозом проф. Микитенки утворили таємну організацію, що мала на меті повалити радянську владу. До організації належала сама інтелігенція, професори та старшини. Незабаром усі члени організації стануть перед судом.

Також в армійському окрузі викрито велику антибільшовицьку організацію доносчиків, які готували до арешту членів Чексти. Чексти зайшли при ревізії скласти зброю та муніції. Дотепер розстріляно 16 козаків.

СОИМ.

Внесення Українського та Білоруського Клубів.

Суботнє, останнє передсвяткове засідання союму, відбувалося при не дуже численній участі послів. Союм мав погодити справу податку від нерухомостей в міських і сілських громадах. Її прийняли в I і II читанні без дискусії. Справу зміни соймового регуляміну реферував пос. Ліберман. Пос. Подоський сказав, що клуб ББ не зголошує нового регуляміну союму та сенату, який приготував, бо виходить із доложення, що насамперед треба перевести аміну конституції. Пос. Вальницький (Сельробівниця) бачить у пропонуваній зміні регуляміну старання більшості союму зв'язати всі меншості у свободі слова.

Пос. Загайкевич зложив від імені Українського та Білоруського Клубів заяву, в якій ці Клуби стверджують, що пропонувані зміни виходять лише з аномальності теперішніх відносин, а не із справжніх причин парламенту, вони звертаються проти ідеї парламентаризму, обмежують свободу слова, роблять її цілком залежною від признання маршала союму, звертаються проти інтересів непольських народів. З тих причин ці Клуби заявляються проти всяких поправок, які обмежують свободу слова. Оскільки бесідник обговорив свою поправку, яка має уможливити послам непольських національностей користуватися в слові та письмі мовами їх національностей. Теперішні приписи регуляміну забороняють уживати в союмі іншої мови, ніж польська. Цей припис суперечить конституції, яка категорично признає всім горожанам право користування своєю мовою. В давній Австрії українські посли могли уживати рідної мови в парламенті та в краєвій союмі, а галицький намісник був навіть зобов'язаний частіше промови вголосити по українськи. Коли відкинуть цю поправку, бесідник пропонує есент, поправку, щоб послам непольської національності могли уживати мов, поданих у т. зв. меншостевому законі.

Внесенню посла Загайкевича спротивився пос. Бирка (ББ), який закидав українським послам, що хочуть заводити в союмі дальший

балаган, щоб було багато балаканини. Пос. Вінярський (НД) сказав, що колиб признати до „балагану“, щоб було багато балаканини. Пос. союму 8 мов, бо уже прийняті литовська мова. Після, що піддержують це внесення, володіють дуже добре польською мовою.

Пос. Хруцький вніс поправку, щоб інтерпретир міг відчитати текст сконфіскованої статті в мові, в якій була написана.

Пос. Руг (Виз.) сказав, що його клуб голосуватиме за поправками пос. Хруцького, колиж іде про мову нарад, то Визволене має в своїй програмі передбачену територіальну автономію нац. меншостей. Справа мови нарад може бути погоджена лише в зв'язи з погодою основних прав нац. меншостей. Щоправда передбачуючи, що українське внесення перепадє, Визволене могло би за ним голосувати та це було би нешироко. (Пос. Полякевич: Браво).

В голосуванні внесення Українського Клубу відкинули, а прийняли пропонувані рег. комісією. За українським внесенням голосували лише представники непольських народів і соціалісти. Над поправкою пос. Хруцького голосували через двері. Поправку відкинули 122 гол. проти 101.

Після переголосовування марш. Дашинський сказав, що відтепер обов'язує вже новий регулямін.

Зчєрги приступили до третьої точки денного порядку, внесення пос. Славека про покланкня спец. комісії для розгляду політ в союмі 31. жовтня. Реферував справу пос. Подоський. Внесення комісії прийняли.

Вкінці утворили склад тієї комісії. Входить до неї послі: Славек, Подоський, Полякевич (ББ), Барліський, Ліберман (ППС), Путєк (Визволене), Хруцький (Український Клуб), Четвертинський (Кл. Нар.), Врона (Стр. Хл.). Марш. Дашинський висловив бажання, щоб комісія як якнайскорше уконституувалася. Зчєрги маршал пропонує до затвердження порядок праць для бюдж. комісії. Бюдж. комісія має зачаті праці над бюджетом 28 грудня, а повинна їх скінчити 31. січня 1930. Союм затвердив цей порядок.

При кінці засідання сказав марш. Дашинський, що оце засідання останнє перед Різдвом. „Ми пережили кілька засідань у тяжкій атмосфері політ. тривоги та віро, що тривога, яка заволоділа широкими шарами суспільності повинна уступити місце надії, що всі державні, суспільні й господарські справи вестимуться з виключенням уживання насилля і в тій надії бажано народів, держав та пп. послам як представникам народу, веселих свят“.

Коли буде найближче засідання.

Про речинєць найближчого засідання союму повідомлять послів письмом. Коли уряд буде утворений, то можливо, що засідання відбудеться ще при кінці ц. р. В кожному разі бюджетова комісія радитиме 28. грудня.

Сенат.

Зараз після сьнят буде скликаний сенат. Він мусить погодити прийнятий вже союмом закон про вирівнювальний податок.

Проф. Бартель творить каб'нет.

Президент держави листом з 21. грудня поручив проф. Бартелеві місію створення кабінету.

У листі до прем. Світалського президент дякує йому, що витривав на становищі прем'єра із самовідреченням в тяжкій для себе положенні, підчас кризи, що, на жаль, проволікається. Вкінці просить прем. Світалського, щоб виконував обов'язки прем'єра, поки буде створений новий кабінет.

У політ. колах кажуть, що проф. Бартель уложив собі таку платформу: Від ласифікації союмових відносин через справу конституції до розв'язання тяжкої госп. кризи, яку переживає ціла країна. Платформу цю доповнює оставлення свободи ділання шефові уряду.

Шойно тепер виявляється, що проф. Бартель підчас свого першого побуту в Варшаві відвідав Дашинського і там дійшло до порозуміння. Дашинський відіграв важну роль в кризі, бо вкінці взяв на себе завдання, яке має уможливити проф. Бартелеві введення правильної і позитивної праці після кількомісячного напруження.

Проф. Бартель напевно має уложену цілу лісту кабінету й тому здогадуються, що нині завтра держава одержить новий уряд. Певним уважають, що в кабінеті осягнуть: марш. Пілсудський, мін. Залеський, Матушевський та Квятковський. Здогадуються, що міністром праці буде Сокаль. Кидають кабінет полк. Пристор, Цар, Незабитовський. Кажуть, що зверталися до бувш. президента ап. свду у Львові Червінського, щоб згодився прийняти теку міністра справедливости. Червінський не згодився.

Проф. Бартель відіхав у Варшаву в неділю в год. 22.55.

Ліквідація китайсько-більшовицького конфлікту.

Агент комісаріату закорд. справ СРСР Сімановський та дипл. комісар китайського уряду Цай підписали в Хабаровському протокол, що привертає статус кво на сх.-китайській залізниці. Справа повного нав'язання дипл. взаємин між обома державами остає отвертою до хвилі скликання в Москві 25. І. 1930 р. більшовицько-китайської конференції, яка управлятиме всі спірні справи.

Зі спортивного життя.

За вхід у Лігу.

Лодзь: ЛТСГ—Огнище 3:2 (0:1).

Товариські змагання.

Катовиці: Поліційний Кл. Спортовий—Іскра 2:0. ІКП—Залізничний Спорт. Ка. 0:0.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

Цікава книжка.

Перед вами книжка, обємиста й тарпо та абайливо вибрана. Має назву: „Przewodnik oświaty dorosłych“ (1929). Вибула у Варшаві 1929 р. під редакцією двох визначних польських освітників А. Коневки і К. Корніловича. Як сказано, книжка обємиста, бо великої вісімки з 260 сторонами друку.

Приводом до видання цієї книжки була між іншим „Світова конференція в справі освіти дорослих“, що відбулася в місяці серпні в Кеймбрижі в Англії.

Книжка складається з двох частин. Перша більше теоретично-історична. На ній складаються статті: Радіської „З минулого освітньої роботи в Польщі“; Корніловича „Шляхи освіти дорослих“; Плевинської „Вплив освітньо-культурної праці в Польщі“. Друга частина книги інформативна. Ця частина книги складається з двох відділів. Перший говорить про діяльність державних і самоврядних органів, високих наукових заведень та польських суспільних установ у ділянці освіти для дорослих. Цей відділ складений авторкою Плевинською. Другий говорить про освіту дорослих серед національних меншин у Польщі. На цей відділ склалися праці: А. Луцкевича „Білоруська позашкільна освіта“; Ф. Зефелта „Освіта дорослих серед німецької меншини в Польщі“; М. Галушинської „Українська освіта позашкільна“; М. Говдона „Позашкільна освіта у жидів у Польщі“. Закінчують книгу подібучі показники та англійський зміст книги в скороченні.

Коли розглянемо те, що твориться в Польщі у ділянці освіти для дорослих для польського населення, то треба предметно ствердити, що праця це поважна, допитливі й з певним розмахом ведена. І з цим варто познайомитися кожному, хто цікавиться хоча б освітою дорослих. Повчаю-

чого, інформативного та інструктивного матеріалу тут багато. Во вся перша частина, за винятком статті Корніловича, і увесь перший відділ другої частини це перегляд усього того, що робиться в освіті дорослих для поляків.

Радіська розглядає освітню працю із становища відродження Польщі після її політичного упадку. Поділена між три займашини старається за всяку ціну заховати єдність культури, як передумову спільної держ. єдності. А вірать у неї сильно всі робітники на цьому полі. Хоч деякі розходження поміж ними дають привід до більше або менше гострих виступів проти себе, а навіть роблять вражіння хаотичності, а проте вище всіх „контакт ідеї. Розірвання зв'язок польських земель. Але без огляду на кордоні і труднощі у всіх займашинках народня праця і організування суспільних сил вижуться із собою. Російська й австрійська займашини змінюють щораз частіше між собою людей і досвід. На ґрунвальський дар для західних країн плывуть збірки із східних земель“ (ст. 31). Ми бачимо далі, як політичне життя, його невдачі й успіхи впливають на відповідне скеровування роботи у певне річчє, що найважливіше, як вона веде до поглиблення роботи. Перегляд цього маємо у повнішій статті, 64 вона складена по добам, що зарисувалися в 19 і 20 ст., перед повстаннями, в часі підготовки до них і після упадку повстань.

Нові часи — емоційне Плевинська. У 24 підділках подає нам картину усіх видів освіти дорослих, що їх плекають у Польщі. Деякі із них слабкі, незначні, меншартні, все-ж таки всі разом вказують, що в Польщі і серед польського громадянства рішучоросло розуміння для такого важкого питання, яким є освіта дорослих. Ми бачимо поважну кількість кваліфікованих робітників і знанців предмету. Важке те, що велику роль відіграв тут ж'юитво, котре не а хвилевого уподобання, або падля „лічного робить“ — видається у вир суспільної роботи, але стає у його провід, і своїми спеціальними писами захоп-

лення, виховного дару кладе тривкі підвалини під цю роботу.

Ми бачимо при роботі вже поважну пресу, отрічаємо велику кількість наукових імен, що творять ідеологію й розробляють глибоко методи освітньої роботи. Оба названі вище редактори збірника, шеф теперішнього відділу освіти дорослих при міністерстві освіти К. Голєцький, д-р В. Новіцький (тепер куратор у Любліні) і інші — це люди, що мають своє імя в галузі теорії і практики освіти дорослих. Як глибоко схоплена ця справа — покаже нам стаття Корніловича про шляхи освіти дорослих, стаття, котре має своє значіння для всякого освітнього робітника. На тільки стане йому яснє, чому так дуже потрібно нам кваліфікованого освітнього робітника. Автор зриває з тісним поглядом про освіту дорослих, як освіту для простодія „Освіту дорослих треба провалити на різних рівнях, для різних категорій людей. Буйний, ріжкоманітний і мільний ритм життя, що становить тло освіти дорослих, вимагає ріжкоманітності й мільності форм. Освіту дорослих мусить характеризувати злізність піднімати завжди нові завдання, щоб вони заспокоювали завжди нові потреби життя. Костеніння форм і програм праці тут більше небезпечне, як у шкільній роботі, бо в освіті дорослих нема місця для примусу, котрей громадське діє навіть при найпущішій лекції“.

„Одначе злізність до відповіді на домагання, що їх висуває життя, не вичерпує відношення освіти дорослих до життя. Освіта дорослих то одні з чинників планової відбудови суспільної і культурної“ (Ст. 57).

Ілюстрацією практичної роботи, веденої ріжними установами в Польщі а інформативний відділ. Вистарчить сказати, що сам список установ з коротким начерком, що кожна з них робить, займає мало що не половину книги (від ст. 119 до 214).

Не менше важною частиною книги є відомості про освіту дорослих серед інших націй, що

НОВИНКИ

— **ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ** розсилаємо з ним ішим числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновити передплату, щоб не було перерви у виході часопису. Передплата на січень вносить 5 зол.

— Новий алм. засуд українських гімназисток і гімназистів у Тернополі. Староства в Тернополі карним орешенням з 15 грудня ч. р. число II. 3905 29 покарало на основі § 11 прігельпатенту: 1) Стефанію Роговську з Тернополя, уч. V. кл. гімн. Р. Ш. 10-денним арештом. 2) Віру Яворську з Токів, пов. Збараж, уч. VIII. кл. гімн. Р. Ш. 14-денним арештом. 3) Теодозію Фалендиш з Пилипча пов. Борщів, уч. VI. кл. гімн. Р. Ш. 3-денним арештом. 4) Павла Стадника в Магдалині, пов. Скалат, уч. VII. кл. держ. гімн. 14-денним арештом. 5) Мирослава Сокола з Нового Села, пов. Збараж, уч. VIII. кл. держ. гімн. 14-денним арештом і 6) Володимира Лемця з Тарноруди, пов. Скалат, уч. VIII. кл. держ. гімн. 10-денним арештом — всім без заміни на гривну за те, що і анстопала ч. р. на панитарі в Тернополі писав відправи пахиди на могилах стрільців співали українські національні пісні, чим мали зробити протидержавну демонстрацію. Батьки засуджених оголосили через пос. д-ра Ст. Барана письмений спротив проти адміністраційного покарання і в тій справі ведеться карна розправа в окр. суді в Тернополі. Взагалі і староства і поліція в Тернополі мають українську гімназійну молодь у своїй спеціальній опіці, бо це вже не перший засуд цього року.

— **Новий стінний календар.** Співацький журнал „Боян“, що від кількох місяців виходить у Дрогобичі, видає ювілейний музичний календар. Тут новість подвійна: „Боян“ — це одиниць співацький журнал на зах.-українських землях, а календар — це перший музичний стінний календар. Його видано у століття оснування першого мистецького жору в Галичині при катедральнім соборі в Перемишлі (1829—1929). Календар прикрашений знімання найкращих українських мистців співу й музики (Лисенка, Вахилина, Бортнянського, С. Людкевича, М. Д. Леонтовича, Стеценка, о. Ніжанковського, Сичинського, Воробкевича, Вас. Барвінського) і виглядає дуже гарно. Надіємося, що українське громадянство симпатично повітає як виданництво „Боян“, так і його стінного календаря і дасть цим двом культурним спробам свою підтримку. — Дохід з розпродажу календаря призначений на Р. Школу (будову домівок Р. Ш. в Дрогобичі).

— **Львівська хроніка.** При вул. Четвертківській 33 збожеволів дентистичний техник Тадей Я-вський і в нападді божівелія розбив під розпалу до червоності, причім спричинив у кімнаті пожежу, попарив сам себе і малу дитину. Я-вський помер у лічниці. — При вул. Галицькій

помер нагадою смертю лікар д-р Лешек Цига, якого найдено на хіднику мертвого. — Якась невідома жінка покинула на Ринку під ч. 12 свою дитину, яку віддано поліції. — При вул. Шашкевича ч. 6 Володислав Бурос посперечався зі своєю нареченою Катериною Бросевою і з розпущи закріп отруту та опинився у лічниці. — Поліція арештувала Івана Ленартовича за диверсію із польської армії. — До склепу Натана Федера закрилися злодії і забрали тютюн та інші товари вартості 2000 золотих. — При вул. Леонів ч. 27 злодії вкрали на шкоду Сари Крішер кількадесят пар черевиків, а при вул. Осолінських ч. 14 украдено гардеробу вартості 1000 золотих.

— **У Львові треба бути обережним.** Перед львівським трибуналом відбулася розправа проти Філіпа Наделя і Гершко Бернфельда, обвинувачених у тому, що вони заманили до свого дому купця із Рави Руської Сандера Бавма й ограбили в нього 1800 золотих. Справа ця малася так, що Сандер Бавм приїхав до Львова зложити гроші у банку і випитував незнайомих людей на вулиці Леонів, де є Рідничий Банк. Філіп Надель і Гершко Бернфельд згодилися завести його до банку, в замість того, завели до дому й обікрали. І тепер хоч пошкодований пізнав обманців, то вони не призналися до вини і з браку свідків та доказів суд увівня їх.

— **Другий присуд смерті у Чорткові.** Шойно недавно засуджено у Чорткові на кару смерті за вбивство своєї жінки Теодора Мандзюка, а вже 17. грудня у тім-же місті окружний суд розглядав справу Магдалини Ткачівної із села Романівки у Тереквельщині. Ткачівна це 25-літня дівчина, яка задусила свою 3-тижневку нещобно донечку. Обвинувачена призналася до вини і розказала, якто вона дусила свою дитину за горло і сказала, що вчинила це тому, щоби скрити свою ганьбу, бо батько дитини покинув її і не хотів женитися із нею. Суд присягних односторонно засудив Магдалину Ткачівну на кару смерті.

— **Пожежі.** У Пацківці, в Станиславівщині вибухла пожежа в будинках Мозеса Курца, а тому, що будинки були кріті соломною вогонь поширювався дуже скоро. На щастя пожежу заармітив господар і сусіди дуже скоро й вогонь вдалося погасити, заки він спричинив більші шкоди. Причини пожежі невідомі, але є підозріння, що вогонь підложили якісь особисті вороги Курца і цю спробою запікалася поліція.

— **Перші жертви зими.** З некіну повідомляють, що у північній Китаю панують такі великі морози, що на днях замерзло там 22 китайців, бездомних робітників, які ночували під голім небом. У деяких околицях Китаю морози сягають 30° Ц. Також у Сх. Румунії вже панують морози та бурі і сніги. На Чорному морі наслідком бурі і снігів мореплавання дуже утруднене. У Болгарії впали великі сніги.

— **Пятнацять хвилин перед смертю** — помилування. Молодий німець, промисловець у Нью-Йорку, Фрідріх Едель, полюбив собі артистку і довгий час тішився її вагітністю та був шасливий. Аж одного дня, артистка покохала одного мільонера і про Фрідріха Еделя й чути не хотіла. Закінчило молоде серце гнівом і зардністю, а коли не помогли просьби ні докори, покинутий любовник застрелив артистку в кімнаті і зник. Але поліція арештувала його, віддала перед суд, який засудив його на кару смерті. Дня 15. XII. Фрідріх Едель мав агинуту на електричній крісці і вранці в год 8. на подвір'ю влязши, зібрався численна публіка і всі представники суду та влади, що мали бути присутні при виконанні присуду. Журналісти вже чекали готові описувати останні хвилини життя нещасного любовника. Точно 15 хвилин перед виконання присуду прийшло від президента телеграфічне помилування. Начальник в'язниці вступив до келії, де сидів Фрідріх Едель і сказав в'язнені вставати. Фрідріх Едель був певний, що це вже ключуть його до кімнати на електричне крісло. Він встав, перехрестився і заявив: „Я готовий на смерть“. Яке було здивування в'язни, коли начальник в'язниці прочитав йому телефонічний наказ президента, у якому говориться, що беручи під увагу молодий вік засудженого та його розпущу по втраті любові жінки, смертну кару змінється тільки на 4 роки в'язниці. Фрідріх Едель упав на коліна перед священиком, який перед хвилиною сповідав його на смерть і заплакав з радости, як дитина.

— **Папа римський вніхав із Ватикану.** Дня 19. XII. папа римський перший раз вніхав автомобілем до церкви св. Івана на Лятерані, де відправляв богослуження. Папа поїхав туди без попереднього повідомлення, так, що населення Риму довідалося про те аж по повероті папи до Ватикану. Церква св. Івана уважеться у Римі матерньою церквою християнства. Від часів папи Пія IX. жадний із пап не відправляв у цьому костелі богослуження.

— **Податки Ремарка.** Податковий уряд у Берліні наложив на письменника Ремарка 500.000 марок доходувого податку від приходу із продажі твору „На Заході нічого нового“. Це мабуть найбільший податок, який досі наложувано на письменника.

— **3 Українського Технічного Т-ва у Львові.** Дня 25. грудня 1929 (в середу) в год. 18.30 у доміви Українського Технічного Т-ва у Львові, Ринок 10/II. відбувся відчит інж. Павла Волосянки, на тему: „Чарівні аляці і сідеричний пам'ятник“.

3 судової салі.

Присуд за українську мову і українське письмо.

Відома з безчисленних карних наказів староства в Тернополі, що їх видав на основі відомого прігельпатенту а правила у найвищому вимірі і котре з цього огляду мабуть вже давно osiąгнуло рекорд в цілій Східній Галичині, карас також дуже строго за уживання української мови в переносі з державними властями. О. Євген Мандай, парох в Богатинцях, пов. Підгайці писемом з 11. березня ч. р. повідомив староства в Тернополі, що всі кварталні викази статистичні висилає на урядових друках до староства в Підгайцях. Також на будуче буде посылати такі викази і відносно новоствореної польської громади Весоліка, признаючи до тернопільського воєводства — очевидно з правила негативні, бо там греко-католиків майже нема зовсім.

У цьому писемі, написаному арештом в земній формі староства в Тернополі доглянулося переступства з арт. 1. закону про мову державну і мову урядування державних і самоуправних властей адміністраційних з 31 липня 1924 В. а. ч. 73. поз. 724 і на основі § 11 прігельпатенту засудило його на гривну 200 (двіста) золотих або 14 днів арешту, що є найвищою допустимому карою. В наслідок оголошеного спротиву відбулася дня 30. грудня ч. р. в окружному суді в Тернополі карно-адміністраційна розправа, від вельня якої сам ухилився окр. суддя Віктор Цибровський, супроти чого розглядав II окр. суддя Островський. Оборонець обвинуваченого о. Євгена Мандай пос. д-р Степан Баран у довшому урядничому виводі підніс нестійність інкримнованого адміністраційного засуду, бо цитований вище закон як і відносно виконавчий розпорядок ради міністрів з 24 вересня 1924 В. а. ч. 85 поз. 820 аніяніралише говорить тільки про державні і самоуправні власти і уряди адміністраційні. Ніде там нема згадка про уряди парохіальні, а в даному випадку йде про уряд парохіальний в Богатинцях. Протинно, в арт. 2. закону і в § 2 виконавчого розпорядку йде мова лиш про цивільні власти і уряди, які належить протиставити властям і урядам церковним, про котрі нема тут навіть найменшої згадки. Греко-кат. уряди парохіальні є на основі церковного права чисто церковними урядами, що

находяться у Польщі. З них дві територіяльні: білоруська і українська; німецька — на заході територіяльна, а в інших частинах Польщі атеріторіяльні; і зовсім атеріторіяльні жиди.

Коли читаємо статті, що дотичать цього оглядного предмету, мусимо признати, що редактори поставились зовсім льояльно до змісту статей. Авторі статей не закривали зовсім становища, але займають не тільки урядові кола, але й громадський до культурної і освітньої роботи серед інших національностей у Польщі. Переходячи до статті про українську освітню роботу і її організаційні форми находимо в ній підкреслені всі негативні риси, що виходять із цього відношення. Натомість тільки умови життя на Волині, де розважно три повітові „Просвіти“ (тепер прийшла четверта у Володимирі). Далі говориться про амальна до об'єднання організаційних форм освітньої роботи в Польщі та „адміністраційна влада вказала на амальна „політичною справою“ і не має дозволу на його здійснення. А проте в стільких мислових сил, що — всеж такі — істнує спільна праця“ (ст. 231). Згадується про те, як самовільні установи ставлять перешкоди при набуванні задувно чи діюв купна площ під будову шкіл (232).

Коли мова про викази й курен, згадано про те, що „труднощі, які і так випливають з освітньої роботи, збільшено ще перешкодами, що їх ставить політична адміністрація. Ще сьогодні потужно випадки, коли староста не дав дозволу на викази, домагаючися їх змісту. Домагання ще більше докучливе, коли місце виказу віддалене від осідку староства. Староства і поліційні органи вказують важливі чимало причин, щоби не дозвудити до виказів і курів. Такі предмети, як курів або українське письменство в закладі парохіальній а програмі курів, що їх влаштовується на території волинського воєводства“ (ст. 235).

Переходячи до побороування неписьменности маємо, що „ще ніколи не мала „Просвіта“ стільки перешкод, скільки їх має в останніх

часах від політичної і шкільної адміністрації. Політична влада робить залежним везення курсу від дозволу — шкільної, а шкільна влада стоїть на становищі, що нищення неписьменности належить тільки до неї. Покликається на свої обіжники, які визнають учительство до боротьби з неписьменністю, домагається відповідинх кваліфікацій від тих, що учать на курсах, провозікає з видаванням рішення тощо, вважаючи взагалі, що діяльність суспільної установи з займа в тій ділянці. „Просвіта“ звернулася в цію справою до львівської кураторії і до міністерства освіти, висуваючи засаду, що суспільна установа має повне право побороувати неписьменність, що влада повинна й дати свою підтримку, що про хосепність праці того роду не рішає кваліфікація, але захоплення і бажання відлати свої сили в боротьбі з одним з найбільших лих людства — темнотою.

Однаке досі не видно зміни в поступованні влади, і тому неписьменність ще довгий час буде переможною“ (235). Згадується про перешкоди, які влада ставить розвиткові аматорського мистецтва, згадується про розвазування читальень залял смішних причин, або просто без причини. Вікниці про те, як деякі шари польського громадянства й молоді ставляться ворожо до освітної і культурної роботи серед українського народу й самі нахликують владу до переслідування. (ст. 235 наст.).

Те, що редакція дала біромого свобідно сказати слово про неприязнь відносини, це збільшує цінку книги й викazuje у редакторів розуміння шляхів, якими повинна і має йти робота.

Вікниці можемо цю книгу поручити до підручних бібліотек по питанням освіти дорослих, а вагто до прочитання кожному освітньому робітничові. Це тільки буде корисно для них самих і для роботи, яку вони ведуть.

В друкарні Видавничої Спілки. Лізо". Львів. Ринок № 10